

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-58>

УДК 336.2

ФРАДИНСЬКИЙ Олександр

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0001-9093-5026>e-mail: fradik@ukr.net

КОНОВАЛЬЧУК Даша

Хмельницький національний університет

e-mail: dasakonovalchuk5@gmail.com

КАРАВАН Вікторія

Хмельницький національний університет

e-mail: karavanvik@gmail.com

ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ, ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПОДАЛЬШІ ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджуються питання еволюція військового збору як різновиду надзвичайного оподаткування, що формується та застосовується державою за умови настання форс-мажорних обставин. Зроблено висновок, що для України надзвичайне оподаткування не є чимось новим, адже у нас вже існував збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення. Військовий збір в Україні було запроваджено влітку 2014 року, у якості додаткового джерела бюджетних доходів, який мав би мати цільовий характер використання. За способом справляння він являє собою надбавку до у розмірі 1,5 відсотка до загальнодержавного податку на доходи фізичних осіб і відносився до консенсусних податків. Для податку характерна низька фінансова ефективність. Аналіз особливостей його адміністрування засвідчує, що, не дивлячись на тимчасовий характер його справляння, існує нагальна потреба у «легалізації» цього платежу в Податковому кодексі України, особливо із врахуванням змін у його сплаті, які вступили в силу із 01 січня 2025 року, а також необхідність у більш справедливому розподілі податкового навантаження за цим податком між українським суспільством та зміна парадигми його застосування.

Ключові слова: доходи; податки; надзвичайне оподаткування; військовий збір; видатки на оборону; війна; Державний бюджет; форс-мажор.

FRADYNSKYI Oleksandr, KONOVALCHUK Dasha, KARAVAN Victoria

Khmelnitskyi National University

MILITARY RECONSTITUTION: HISTORICAL ORIGINS, ADMINISTRATIVE FEATURES AND FURTHER VECTORS OF IMPROVEMENT IN UKRAINE

The article examines the evolution of the military levy as a type of extraordinary taxation, formed and applied by the state in the event of force majeure. It is concluded that extraordinary taxation originates in the states of the ancient world, and the first documentary mention of its application, called «aesphora», dates back to 428 BC, in the ancient Greek polis of Athens.

Extraordinary taxation is not something new for Ukraine, because as a result of the man-made disaster, a levy was introduced to the Fund for the implementation of measures to eliminate the consequences of the Chernobyl disaster and social protection of the population. The military levy in Ukraine was introduced in the summer of 2014, as an additional source of budget revenues, which should have a targeted use. According to the method of collection, it was a surcharge of 1.5 percent to the national mandatory payment - personal income tax and was a consensus tax. The tax is characterized by low fiscal efficiency - its share in the State Budget revenues ranges from 2.24 to 3.51% and covered about 20% of all defense spending (in the period until 2022). An analysis of the features of the functioning of the military levy shows that, despite the temporary nature of its collection, there is an urgent need to "legalize" this payment in the Tax Code of Ukraine, especially taking into account the changes in its payment, which came into force on January 1, 2025.

Another aspect of improving its collection is the need for a more equitable distribution of the tax burden under this tax among Ukrainian society and a change in the paradigm of its application from direct taxation of income of the population to indirect taxation, through a price mechanism, which will allow attracting to taxation those incomes that are formed in the sphere of shadow economic activity.

Keywords: income; taxes; extraordinary taxation; military levy; defense spending; war; State budget; force majeure.

Стаття надійшла до редакції / Received 07.06.2025

Прийнята до друку / Accepted 02.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Військово-політична та соціально-економічна ситуація в Україні, яка склалася станом на початок 2014 року і обумовлена необґрунтованою агресією нашого північно-східного сусіда, обумовлює пошук нових джерел фінансування військових витрат. Зрозуміло, що зовнішня фінансова і матеріальна допомога від наших зарубіжних союзників і партнерів не буде безкінечною, тим більше що вже зараз вимальовується тенденція до її зменшення, в силу різного-роду причин. В зв'язку із цим, перед українською владою, постало завдання вирішення цієї проблеми, яке можна вирішити двома основними шляхами – або обмежити видатки, які не пов'язані із веденням бойових дій, а кошти направити для потреб ЗСУ, або ж вдатися до посилення фінансового тиску, підвищивши існуючі та запровадивши нові податки. Як правило, на практиці, реалізується

комбінований варіант, шляхом поєднання цих двох методів. Причому, у другому випадку, урядовці пішли шляхом запровадження з 2014 року нового виду надзвичайного податку – військового збору, а згодом, починаючи із 2025 року, збільшення ставки податку і розширення кола його платників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Починаючи із моменту запровадження військового збору, він одразу став об'єктом наукового дослідження як вченими-економістами, так і науковцями правового профілю. У межах цього дослідження було використано науковий доробок А. Машка [1], О. Резніка та Є. Ігнатенка [2], Д. Потапової, А. Василенко, П. Дуравкіна [7]. Вагомим джерелом для вивчення є нормативно-правова база, яка представлена Податковим кодексом України [6] та профільними законами [3], [4].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Проте, не дивлячись на істотні зміни у питанні адмініструванні військового збору, залишаються окремі проблемні моменти, пов'язані із статусом цього платежу в системі оподаткування та справедливості розподілу його податкового навантаження серед платників.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є проведення аналізу існуючої практики адміністрування військового збору, беручи до уваги історичний аспект його запровадження, та окреслення подальших напрямків його вдосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У світовій фінансовій історії першим, документально підтвердженим військовим податком, стала ейсфора, яка справлялася у давньогрецьких полісах і поява якої була обумовлена потребою цих державних утворень у додаткових фінансових ресурсах для ведення воєн із своїми сусідами. Вперше ейсфору застосували у 428 році до н.е., в Афінах де зібрали 200 талантів срібла, які були використані для ведення війни з островом Лесбос та облоги міста Мітілен, який був адміністративним центром цього острова. Першу ейсфору було внесено вільними громадянами Афін та метеками – особисто вільними мешканцями полісу, які не статусу афінських громадянами. Якщо громадяни внесли 167 талантів, то метеки – 33 таланти ейсфори [1, с.54]. Давньогрецька система сплати ейсфори швидко була запозичена у Давньому Римі, де стала відомою під назвою *tributum*, податку, який запроваджувався винятково у випадку військових дій. Перші відомості про цей податок припадають на 406 році до н.е. Податок встановлювався сенатом, але римські громадяни могли відмовитися його сплачувати у тому випадку, якщо вважали його суму надто важкою чи несправедливо розподіленою, або ж маючи надію отримати певний зиск чи преференції у разі такої відмови.

Різновидом надзвичайного податку, який мав воєнне призначення у Середньовічній Європі стали, так звані, «датські гроші» – поземельний податок, запроваджений у Британії для виплати викупу датським вікінгам у 991 році. Якщо спочатку датські гроші справлялися як надзвичайний платіж, то, починаючи із XI століття він трансформувався у загальнообов'язковий цільовий платіж, яким фінансувалися військові витрати, у першу чергу – утримання власного війська. Аналогічні платежі скандинавським воюючим сплачували і мешканці сучасних Фінляндії, Франції, Прибалтики, Східної Європи, у тому числі і теперішньої України. Але, у постійний податок він перетворився лише у Англії та сплачувався аж до кінця XIII століття. У фінансову історію людства він увійшов під назвою херегельда – військових грошей. А надходження від сплати цього податку йшла на будівництво та оснащення військових кораблів, а також на фінансування потреб елітних підрозділів англосаксонської армії.

У січні 1188 року, для фінансування потреб учасників III-ого Хрестового походу, було застосовано новий надзвичайний військовий податок, який відомий в фінансовій історії людства під назвою «саладінської десятини», а свою назву отримав від імені арабського халіфа Салах ад Діна – знакової фігури і лідера тогочасного ісламського світу, який успішно протистояв європейському лицарству. Цей обов'язковий збір запроваджувався як на території Британських островів, так і на континентальній Європі. А його сплата поширювалася на усіх християни, які не йшли у похід на Святу землю. За рахунок цього податку фінансувалися усі наступні хрестові походи, але ініціаторами його сплати стала вже не світська влада, а католицька церква, а його частка становила вже не десяту частину, а лише сорокову [1, с.56].

У новітній історії надзвичайні податки відігравали вагомий роль у фінансуванні військових витрат і в роки I-ої та II-ої Світових воєн. Так, на теренах сучасної України, вже восени 1914 року було прийнято ряд податкових новацій, які включали в себе зростання ставок окремих податків: промислового податку; майнового податку в містах і містечках, акцизів на цукор і нафтопродукти, гербового і портового зборів, державного квартирного податку тощо. Було запроваджено: тимчасовий особистий військовий податок, платниками якого стали військовозобов'язані чоловіки, щі звільнялися від призову на військову службу; особливий військовий податок з вантажів, які переміщувалися залізничним транспортом.

У роки II-ої Світової війни в СРСР було запроваджено ряд надзвичайних податків, серед яких найбільш відомим став податок на холостяків, одиноких та малосімейних громадян. Його було запроваджено

вже у листопаді 1941 року, як тимчасовий платіж, в період ведення військових дій, але проіснував він аж до розпаду СРСР на початку 90-их років XX століття [2, с. 839].

В незалежній Україні теж існувала практика надзвичайного оподаткування, яка була зумовлена ліквідацією наслідків катастрофи немілітарного характеру – аварії на Чорнобильській АЕС. Відповідний фонд для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення утворювався у складі Державного бюджету України за рахунок спеціального збору до цього фонду. Об'єктом оподаткування були фактичні витрати платників збору на оплату праці осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником збору, що включають витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати та інші заохочувальні та компенсаційні виплати, а також витрати на виплату авторських винагород та виплати за виконання робіт (послуг) згідно з договорами цивільно-правового характеру. Ставка збору становила 10% від об'єкту оподаткування [3].

Починаючи із лютого 2014 року, із початком російської анексії Криму та латентних військових дій на Сході України, у нас з'явилася, а радше сказати кратно збільшилася, ще одна стаття державних витрат – на оборону. Для уряду України, питання пошуку додаткових джерел надходжень коштів до бюджетної системи залишалося і надалі актуальним. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми було запровадження нового обов'язкового платежу, який отримав назву військового збору. Зазначений платіж було запроваджено у серпні 2014 року, відповідно до Закону України від 31.07.2014 року № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів». Цим законодавчим актом підрозділ 10 «Інші перехідні положення» розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України було доповнено пунктом 16¹, який передбачав наступне [4]:

«16-1. Тимчасово, до 1 січня 2015 року, встановлюється військовий збір.

1.1. Платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 цього Кодексу.

1.2. Об'єктом оподаткування збором є доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

1.3. Ставка збору становить 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту.

1.4. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 цього Кодексу, за ставкою, визначеною підпунктом 1.3 цього пункту.

1.5. Відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) збору до бюджету є особи, визначені у статті 171 цього Кодексу.

1.6. Платники збору зобов'язані забезпечувати виконання податкових зобов'язань у формі та спосіб, визначені статтею 176 цього Кодексу».

Аналіз вищенаведеного тексту дозволяє зробити наступні висновки, щодо запровадження нового обов'язкового платежу:

зважаючи на час запровадження збору – серпень 2014 року, його можна назвати «наймолодшим» обов'язковим платежем у податковій системі України;

військовий збір відноситься до надзвичайних консенсусних податків, які запроваджуються при виникненні форс-мажорних обставин та на основі загальної згоди суспільства;

назва «військовий» говорить, про причини його появи – потреба у фінансуванні військових (не воєнних!) затрат, тобто, для потреб армії;

слово «збір» свідчить про цільовий характер застосування цього платежу;

тимчасовий характер, прописаний спочатку до 01 січня 2015 року, показує, що влада сподівалася на те, що сепаратистські настрої вдасться погасити мирними методами, шляхом переговорів, та не розглядала військовий збір у якості потужного фіскального інструмента. Це, радше, був чинник психологічної дії на українське суспільство, який нагадував про існуючу небезпеку зі Сходу;

за своєю фіскальною суттю, запроваджена у 2014 році схема справляння військового збору являла собою надбавку у 1,5% до вже існуючого податку на доходи фізичних осіб. Відсутність військового збору у переліку загальнодержавних податків і зборів у Податковому кодексі, теж, опосередковано, свідчить про його неповноцінність, як виду обов'язкового платежу;

військовий збір, на наш погляд, не відповідав, як мінімум, принципам загальності та соціальної справедливості в оподаткуванні, встановлених Податковим кодексом України, адже не запроваджувався стосовно такої категорії економічно-активних громадян як фізичні особи-підприємці. Фактично, під оподаткування військовим збором потрапила заробітна плата та виплати за цивільно-правовими договорами за якими виконувалися роботи (надавалися послуги).

Оцінюючи ефективність застосування військового збору у фінансовій системі України, варто проаналізувати обсяги його сплати, співставлені із загальними податковими надходженнями. Узагальнення цієї інформації, яке подано у таблиці 1, дозволяє зробити висновок, що надходження військового збору за період 2014-2024 років зросло із 0,68 до 2,33% у податкових надходженнях до Зведеного бюджету та 0,89 до 2,95% - до Державного бюджету. Свого історичного відносного максимуму вони сягнули у 2022 році – 2,51%

(Зведений бюджет) і 3,55% (Державний бюджет). Усе це дає змогу зробити висновок про невелику фіскальні віддачу військового збору.

Таблиця 1

Питома вага військового збору у податкових надходженнях до Зведеного та Державного бюджету України в 2014-2024 роках*

Роки	Податкові надходження до Зведеного бюджету, млрд. грн	Податкові надходження до Державного бюджету, млрд. грн	Надходження від військового збору, млрд грн	Питома вага військового збору у податкових надходженнях Зведеного бюджету, %	Питома вага військового збору у податкових надходженнях Державного бюджету, %
2014	367,51	280,18	2,5	0,68	0,89
2015	507,64	409,42	9,2	1,81	2,24
2016	650,78	503,88	11,5	1,77	2,28
2017	828,16	627,15	15,1	1,82	2,41
2018	986,35	753,82	18,7	1,89	2,48
2019	1070,32	799,78	22,4	2,09	2,80
2020	1136,69	851,12	23,9	2,10	2,81
2021	1453,8	1107,09	28,6	1,97	2,58
2022	1343,2	949,77	33,7	2,51	3,55
2023	1638,1	1203,54	38,18	2,33	3,17
2024	2088,3	1647,19	48,63	2,33	2,95

* побудовано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України

Але, якщо оцінити надходження цього обов'язкового платежу по відношенню до його прямого призначення – фінансування державних витрат на оборону, то тут висновки можна зробити дещо інші. Питома вага військового збору у фінансуванні витрат на оборону в 2014-2024 роках, яка наведена у таблиці 2, засвідчує, що в період 2015-2021 років, вона коливалася від 17,69% у 2015 році до 22,43% – у 2021 році. Більше 20% у фінансуванні оборонних потреб фіксується також у 2017 році (20,31%), 2019 році (21,01%). Кардинальне зменшення цієї величини, починаючи із 2022 року (2,95%), пояснюється лавиноподібним зростанням витрат на армію, що було обумовлено початком повномасштабного вторгнення ворога на територію України, а також зменшенням економічної активності в Україні, через знищення або релокацію виробництв, втратою робочих місць, падінням доходів населення, в першу чергу, найманих працівників.

Однією із характерних особливостей української податкової системи є те, що переважна більшість фіскальних новачок, які запроваджуються державою, у подальшому потребують додаткових змін і удосконалень. Тобто, податкове законодавство не вирізняється надмірною глибиною і продуманістю, а тому постійно перебуває у стадії перманентних удосконалень [5]. Десятикратне падіння ролі військового збору у забезпеченні оборонних потреб, пошук державою додаткових джерел фінансування армії та й, врешті-решт, морально-психологічний важіль впливу на українське суспільство, яке подекуди почало забувати про те, що ми ведемо нерівну боротьбу з агресором, не могло не зачепити військовий збір. Причому, його зміни мали комбінований характер – було підвищено і ставку цього податку, і розширено перелік платників.

Таблиця 2

Питома вага військового збору у фінансуванні витрат на оборону в 2014-2024 роках*

Роки	Витрати на оборону, млрд. грн	Надходження від військового збору, млрд грн	Питома вага військового збору у витратах на оборону, %
2014	27,365	2,5	9,14
2015	52,015	9,2	17,69
2016	59,357	11,5	19,37
2017	74,36	15,1	20,31
2018	97,024	18,7	19,27
2019	106,627	22,4	21,01
2020	120,374	23,9	19,85
2021	127,527	28,6	22,43
2022	1142,872	33,7	2,95
2023	2097,62	38,18	1,82
2024	2404,475	48,63	2,02

* побудовано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України

Розуміючи значення і необхідність впровадження військового збору, як різновиду надзвичайного податку та джерела фінансування оборонних витрат, доцільно виокремити окремі проблемні моменти у його адмініструванні, які все ще залишаються, навіть після внесення змін у 2024 році.

На час свого запровадження у серпні 2014 року, військовий збір відносився до надзвичайних консенсусних обов'язкових платежів, тобто тих, які починали застосовуватись в умовах форс-мажору

(неоголошена війна проти України) та підтримувалися українськими громадянами, які розуміли необхідність росту податків і фіскального навантаження.

Говорячи про податкову термінологію, при застосуванні до цього різновиду платежів, слід наголосити про необхідність її приведення до вимог чинного податкового законодавства, адже згідно визначень збору та податку у Податковому кодексі України, для збору характерним є те, «що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій» [6]. У той час, як податок – це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу. Тому на наш погляд, із врахуванням специфіки справляння військового збору, починаючи із 2014 року (кошти надходять до загального фонду Державного бюджету і не мають вираженого цільового характеру використання), для цього обов'язкового платежу більше підходить назва «військовий податок» [7, с.302].

Відсутність військового збору серед переліку податків і зборів у Податковому кодексі України є ще одним проблемним моментом його справляння. Статтями 9 і 10 Податкового кодексу чітко визначено перелік загальнодержавних та місцевих податків і зборів, відповідно, і серед них військовий збір – відсутній. Його нарахування і сплата регламентується підрозділом 10 «Інші перехідні положення» розділу XX «Перехідні положення» цього кодексу, де окреслені особливості справляння цього збору, до яких можна віднести: тимчасовий характер його запровадження – «до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України», платників, об'єкт оподаткування, ставки збору, пільги у сплаті тощо. Є чітке розуміння, що військовий збір було введено на тимчасовій основі, але минуло вже більше 10 років, і його адміністрування чітко підтверджує старе добре твердження, що немає нічого постійнішого за тимчасове.

Механізм нарахування та сплати військового збору, який існував до 2025 року і залишився і в подальшому, реально базується на надбавці до податку на доходи фізичних осіб. І тут проявляється чи не найбільший його недолік – він прив'язаний до фонду оплати праці і тих доходів, що отримуються в офіційній економіці. Він не поширювався на ту частину суспільних доходів, яка виплачується неофіційно, так звані «зарплата у конвертах» та інші види нелегальних (і не обов'язково кримінальних) доходів, тому основний його тягар «впав» на сумлінних платників податків, серед яких чи не більшість є бюджетниками. Хоча податкову базу для військового збору можна було б розширити і зробити всеохоплюючою через механізм оподаткування процесів споживання, наприклад підвищивши базову ПДВ на 1-2%. У цьому випадку, до оподаткування військовим збором залучалися б і тіньові доходи.

Ріст ставки оподаткування для заробітних плат до 5% та збільшення кількості платників військового збору на сотні тисяч підприємців-фізичних осіб, обумовить як відносне, так і абсолютне зростання величини надходжень цього збору до державної казни. Можна сміливо стверджувати, що за річними обсягами надходжень у 2025 році, військовий збір перевершить величину надходжень від місцевих податків і зборів, або ж виросте до рівня рентної плати за використання природних ресурсів. Але серед податків і зборів у ПКУ цього платежу не буде. Тому, вважаємо за необхідне, після лавиноподібного збільшення потенційної податкової віддачі військового збору, зробити наступний крок у податковому законодавстві – легалізувати його, шляхом внесення доповнення у статтю 9 «Загальнодержавні податки і збори» Податкового кодексу України.

Ще одним кроком у сфері адміністрування військового збору повинна стати зміна тимчасового статусу цього платежу на постійний, адже із закінченням бойових дій потреба у підтримці належного рівня фінансування Збройних Сил України не тільки не пропаде, а лише стане не настільки гострою. Тому, ми можемо припустити, що військовий збір у Податковому кодексі – це тривала історія, як мінімум, на кілька наступних десятиліть. Враховуючи той факт, що військовий збір «прописався» у вітчизняній системі оподаткування, скоріш за все, на довго, варто переорієнтувати основні принципи його застосування, змінивши філософію оподаткування ним доходів до філософії оподаткування процесів споживання.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Військовий збір в Україні, як надзвичайний податок, пов'язаний із фінансуванням потреб оборони країни, було запроваджено у серпні 2014 року, як консенсусний податок, тобто такий, поява якого не викликала заперечень чи протестів зі сторони українського суспільства. Адже всім була зрозуміла його необхідність і доцільність у податковій системі України. Механізм справляння військового збору базувався на техніці застосування надбавки до вже існуючого податку на доходи фізичних осіб. Протягом наступних 10 років справляння військового збору у механізм його адміністрування вносилися зміни, які б мали поліпшити фіскальну і регулюючу функцію цього податку, а також вдосконалити особливості його сплати. Не дивлячись, що ідея запровадження військового збору носила цільовий характер, його зарахування йде до загального, а не спеціального фонду Державного бюджету, що нівелює адресний характер цього платежу. Із врахуванням

низької фіскальної віддачі, до 2025 року, цей збір носив, радше, морально-психологічний характер, постійно нагадуючи своїм платникам про ворожі дії нашого північно-східного сусіда.

Подальші дослідження в цьому напрямку нами вбачаються у науковому обґрунтуванні та розробці механізму оподаткування військового збором, який би містив у собі більш повноцінний розподіл податкового навантаження за цим видом обов'язкового платежу.

Література

1. Фрадинський О.А. Еволюція надзвичайного оподаткування: від давньогрецької ейсфори до вітчизняного військового збору. / Фрадинський О.А., Машко І.В. // Світ фінансів. – 2016. – № 3(48). – С. 51-61.
2. Резнік О.М. Військовий збір: історія та сучасність. / Резнік О.М., Ігнатенко Є.В. // Молодий вчений. – 2015. – № 2(17). – С. 838-841.
3. Про формування Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення: Закон України від 20.06.1997 року № 386/97-VII (втратив чинність). [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386/97-%D0%B2%D1%80#Text> – (Дата звернення 12.03.2025). – Назва з екрана.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів: Закон України від 31.07.2014 року № 1621-VII. [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-18#Text> – (дата звернення 12.02.2025). – Назва з екрана.
5. До бюджету надійшло 130 мільярдів військового збору за 8 років. [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://pravda.com.ua/news/2022/02/4/682076/> – (Дата звернення 24.02.2025) – Назва з екрана.
6. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> – (Дата звернення 14.02.2025). – Назва з екрана.
7. Потапова Д.І. Правова природа військового збору. Зміни до Податкового кодексу України щодо положень про військовий збір. / Потапова Д.І., Василенко А.В., Дуравкін П.М. // Юридичний науковий електронний журнал. – 2024. – № 10. – С. 301-303.

References

1. Fradynskiy O.A. Evoliutsiia nadzvychnoho opodatkuvannia: vid davnohretskoi eisfory do vitchyznianoho viiskovoho zboru. / Fradynskiy O.A., Mashko I.V. // Svit finansiv. – 2016. – № 3(48). – S. 51-61.
2. Riezniuk O.M. Viiskovyi zbir: istoriia ta suchasnist. / Riezniuk O.M., Ihnatenko Ye.V. // Molodyi vchenyi. – 2015. – № 2(17). – S. 838-841.
3. Pro formuvannia Fondu dlia zdiisnennia zakhodiv shchodo likvidatsii naslidkiv Chornobylskoi katastrofy ta sotsialnoho zakhystu naselennia: Zakon Ukrainy vid 20.06.1997 roku № 386/97-VII (vtratyv chynnist). [Elektronnyi resurs] : [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386/97-%D0%B2%D1%80#Text> – (Data zvernennia 12.03.2025). – Nazva z ekrana.
4. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv: Zakon Ukrainy vid 31.07.2014 roku № 1621-VII. [Elektronnyi resurs] : [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-18#Text> – (data zvernennia 12.02.2025). – Nazva z ekrana.
5. Do biudzhetu nadiishlo 130 miliardiv viiskovoho zboru za 8 rokiv. [Elektronnyi resurs] : [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <https://pravda.com.ua/news/2022/02/4/682076/> – (Data zvernennia 24.02.2025) – Nazva z ekrana.
6. Podatkovi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02 hrudnia 2010 roku № 2755-VI. [Elektronnyi resurs] : [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> – (Data zvernennia 14.02.2025). – Nazva z ekrana.
7. Potapova D.I. Pravova pryroda viiskovoho zboru. Zminy do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo polozhen pro viiskovyi zbir. / Potapova D.I., Vasylenko A.V., Duravkin P.M. // Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. – 2024. – № 10. – S. 301-303.